

Protokół

obrad sejmowych z dnia 18. Kwietnia 1866.

Posiedzenie siedmdziesiąte pierwsze.

Obecni: Marszałek xiążę Leon Sapieha.

Sekretarze: Posłowie Geringer, Kulczycki, Sawczyński i Ludwik hr. Wodzicki.

C. k. Komisarz rządowy: radca dworu Possinger.

Posłów obecnych na początku 124, w ciągu posiedzenia 135.

Marszałek otwiera posiedzenie o godzinie 10 $\frac{1}{2}$.

Sekretarz poseł Ludwik hr. Wodzicki odczytuje protokół posiedzenia poprzedniego, który przyjęto.

Poczem odczytuje tenże pismo Jego Excelencyi Namiestnika do Marszałka z uwiadnieniem, że w skutek uchwał Sejmu z dnia 19. Marca i 13. Kwietnia b. r. zamyka się z ostatnim Kwietnia b. r. dodatek z funduszu Krajowego do należności podwodowej, wymierzony ostatecznie rozporządzeniem ministryalnym z dnia 10. Czerwca 1860. r. do liczby 12805/935, a ze od 1. Maja b. r. poczynawszy należność podwodowa będzie opłacaną w Galicyi i wielkiem księstwie Krakowskiem jedynie ze skarbu Państwa w pierwotnym wymiarze 17 $\frac{5}{10}$ nowych krajcarów od mili i konia, wreszcie ze jednocześnie odpowiednie rozporządzenie wydanem zostało do wszystkich władz, i bezzwłocznie ogłoszonym będzie w dzienniku praw i rozporządzeń krajowych.

Tenże sekretarz odczytuje interpelacyę posła Trzecieckiego do c. k. Komisarza rządowego, względem spażniania się władz w doręczaniu kart legitymacyjnych do wyborów na posłów. Komisarz rządowy obiecuje odpowiedź na jednym z następných posiedzeń.

Sekretarz poseł Kulczycki odczytuje interpelacyę posła Stockiego do c. k. Komisarza rządowego, względem robót około dróg w okolicach głodem dotkniętych. Komisarz rządowy odpowiada, że wydane będzie rozporządzenie względem wstrzymania robót niekoniecznie potrzebnych.

Potem odczytał sekretarz poseł Ludwik hr. Wodzicki interpelacyę posła Hubickiego do Komisarza rządowego w następujących punktach:

1. Czy postępowanie zapowiedziane przez p. Komisarza rządowego w obec reprezentacyi kraju, co do osobistej odpowiedzialności naczelnika obwodowego złoczowskiego zarządzone zostało, i jaki jest jego rezultat?

2. Czy znany jest c. k. Namiestnictwn okólnik p. Wolfarta do naczelników powiatowych w sprawie interpelacyi co do dowolności w rzeczach serwitntowych, niemniej czy zuane są agitacye po całym obwodzie prowadzone, dla uzyskania honorowego obywatelstwa w Brodach i adresów po miastach drobnych?

3. Czy Wysoki Rząd ma zamiar w obec tych powtarzających się nadużyć ze strony przełożonego obwodu złoczowskiego spokój zapewnić?

Komisarz rządowy odpowiada, że postępowanie dyscyplinarne z p. Wolfartem jeszcze nie zupełnie przeprowadzone, że okólnik znany Rządowi i zganiiony został, na trzeci zaś punkt obiecuje p. Komisarz odpowiedź na najbliższem posiedzeniu.

Tenże sekretarz odczytuje wniosek posła xięcia Sanguszki i współpodpisanych, złożony do łaski marszałkowskiej następującej osnowy:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby imieniem Sejmu i kraju zrobił stosowne przedstawienie i kroki do wysokiego Rządu, aby, skoro materyalna możliwość się okaże, budowa kolei żelaznej ze Lwowa do Brodów i Tarnopola rozpoczęta została.

Wreszcie odczytano dalszy ciąg petycyj do Sejmu wniesionych od liczby 2606 do 2619 włącznie. Z tych dwie odesłano do Wydziału krajowego, a jedną do komisji katastralnej.

Z porządku dziennego sprawozdanie komisji sejmowej o projekcie rządowym podziału administracyjnego królestwa Galicyi i Lodomeryi i wielkiego xięstwa Krakowskiego.

Sprawozdawca poseł Laskowski.

Podczas rozprawy ogólnej stawia poseł x. Pawlików co do punktu I. a) wniosek następujący:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. a) Ze z zamierzonym podziałem administracyjnym królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem xięstwem Krakowskiem na dwa Namiestnictwa i z postanowieniem jeneralnego Namiestnika zupełnie się zgadza, wynurzając nadzieję, że wysoki Rząd żądany od dawna po zagwarantowaniu równouprawnienia każdej narodowości, także polityczny podział kraju Galicyi w drodze odpowiedniej przeprowadzić starać się będzie; punkt b) wniosku komisji ma być opuszczonym.“

Również przedkłada podczas rozprawy poseł Grocholski zamiast drugiej części ustępu a) wniosek następujący:

„Sejm raczy uchwalić:

Ustęp II. Sejm oświadcza, iż projektowanego ustanowienia urzędu jeneralnego Gubernatora w miejsce urzędu Namiestnika żadna potrzeba nie usprawiedliwia.“

Po przyjęciu wniosku o zamknięciu dyskusji Marszałek przerywa na kilka minut posiedzenie, dając czas zapisanym mowcom do porozumienia się względem mowców jeneralnych. Za wnioskiem komisji zabiera głos poseł Dietl, przeciw wnioskowi mową jeneralnym jest poseł x. Naumowicz.

Komisarz rządowy oświadcza ze stanowiska rządowego, że przełożeni obwodów, przeciw którym występuje komisya, nie będą mieć dzisiejszych atrybucyj, lecz będą tylko nadzorcami władz niższych, a zwłaszcza potrzebni będą wtedy, jeźliby jedno tylko było Namiestnictwo we Lwowie; wysyłani zaś inspektorowie z Namiestnictwa kosztowaliby więcej, aniżeli tacy nadzorcy po obwodach. Co do wniosków samych, a mianowicie co do podziału kraju na dwa Namiestnictwa, p. Komisarz oświadcza, że Rząd nie myśli o politycznym podziale kraju, ani o dwu Sejmach, bo uważa kraj pod względem politycznym za kraj jeden, nierozdzielny; tudzież że Rząd nie myśli już o jeneralnym Gubernatorze; ze przedkładając plan dwu Namiestnictw, Rząd chciał zatrzymać status quo; wreszcie że jeźli Izba oświadczy się za jednym Namiestnictwem, Rząd i tę uchwałę Izby weźmie pod dojrzałą rozważę.

Podczas głosowania upada wniosek x. Pawlików, tudzież i wniosek posła Grocholskiego, a przyjęto ustęp I. a) podług wniosku komisji.

Do punktu b) wnosi poseł Seidler, aby zamiast tego punktu w projekcie komisji, przyjętym ten punkt w następującej formie:

„Jednakże zaleca utrzymanie c. k. komisji namiestniczej w Krakowie in statu quo.“

Wniosek ten upada, a punkt b) przyjęto wedle wniosku komisji.

Poczem Marszałek przerywa posiedzenie na półtorej godziny.

Po przerwie rozpoczyna się rozprawa nad II. wnioskiem komisji.

Poseł Grocholski wnosi, aby zamiast II. wniosku komisji przyjętym wniosek sformułowany w sposób następujący:

„Sejm raczy uchwalić:

Ustęp II. ma brzmieć: Sejm oświadcza, iż projektowana ilość 74 powiatów w królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z wielkiem xięstwem Krakowskiem sprzeciwia się potrzebie zaprowadzenia w wydatkach Państwa niezbędnej oszczędności, sprowadzi na kraj przy utworzeniu Rad powiatowych znaczne przeciążenie, a względami administracyjnymi bynajmniej usprawiedliwioną nie jest. Sejm dla tego zaleca zmniejszenie projektowanej ilości powiatów przynajmniej o jedną szóstą część.“

Poseł Ludwik hr. Wodzicki przedkłada w tej sprawie wniosek w następujących dwu ustępach, któreby weszły do wniosku komisji jako II. i III.:

„II. Załączony projekt podziału administracyjnego królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z wielkiem xięstwem Krakowskiem Sejm Wys. Rządowi zwraca z uwagą, iż podział takowy uważa jako potrzebom kraju nieodpowiedni.

Sejm zaleca Wys. Rządowi przedłożenie na następnej Sesyji, projektu opartego na podstawie zachowania dawniejszych obwodów jako normy przyszłego podziału na powiaty, z uwzględnieniem zmian,

jakie stosunki miejscowe koniecznymi czynić mogą. W miejsce dzisiejszych powiatów zaprowadzone będą okręgi, a urzędy powiatowe zastąpione przez exponowanych komisarzy rządowych.“

„III. Sejm wyraża nadzieję, że odłożenie stanowczego przeprowadzenia administracyjnego podziału kraju nie powstrzyma wprowadzenia w życie instytucji Rad powiatowych, i że takowe w dzisiejszych obwodach prowizorycznie jak najspieszniej ustanowione będą.“

Poseł Koczyński przedkłada do ustępu II. następujący dodatek:

„Nakoniec Sejm uznaje za rzecz słuszną i wyraża to życzenie, aby w Krakowie miała siedzibę najwyższa instancja sądowa dla całego królestwa Galicyi i Lodomeryi, wraz z wielkim xięstwem Krakowskim.“

Poseł Szeliski stawia wniosek następujący:

„Wysoki Sejm uchwali:

Izba ograniczy się na oznaczeniu liczby powiatów, na które kraj ma być podzielony, zostawiając Rządowi wykonanie szczegółowe.“

Wreszcie poseł Kozłowski wnosi jako punkt III. do wniosków komisji:

„III. Sejm zaleca c. k. Rządowi, by po ułożeniu i ogłoszeniu podziału terytoryalnego przeznaczył stronom interesowanym termin prekluzyjny do wniesienia reklamacyj, i co do tychże — zasiągnąwszy poprzednio zdania Wydziału krajowego — rozstrzygał.“

Komisarz rządowy oświadcza, że liczba powiatów przez Rząd proponowana, miała między innemi na celu zabezpieczenie sprężystego zarządu kraju, i opiera się na wykazach prac dotychczasowych urzędów powiatowych. I okręgów wyborczych Rząd nie pominął zupełnie, i dla tego z niemi pogodził liczbę powiatów. Podział na obwody jako powiaty z komisarzami exponowanymi sprzeciwia się dotychczasowemu doświadczeniu. Rząd stałych expozytur nie miał na myśli, lecz być może, że w miejscach odleglejszych odbywać się będą dni urzędowe. Przyjęcie projektu komisji, da Rządowi możność spieszniejszego przeprowadzenia organizacyi.

Marszałek zamyka posiedzenie o godzinie 7 $\frac{1}{2}$ wieczorem.

Następne posiedzenie dnia 19. Kwietnia o godzinie 11. z rana.

Na porządku dziennym dalszy ciąg rozpraw nad projektem administracyjnego podziału kraju i dalszy ciąg rozpraw nad ustawą o drogach, nakoniec sprawozdania komisji o konkurencyi kościelnej i o konkurencyi szkolnej.

L. Sapięha w. r.

Z. Sawczyński w. r.

Geringer w. r.

Dalszy ciąg petycyj do dnia 18. Kwietnia 1866. r. wniesionych do Sejmu :

2606. Łobojko Konstanty, dyrektor prowincjonalnej sceny polskiej, przez posła Zbyszewskiego, o subwencyę roczną dla teatr prowincjonalnych.
2607. Gmina katastralna Wronowice, przez posła Trzecieckiego, użala się na wysokie katastralne oszacowanie gruntów.
2608. Gmina chrześcijańska i izraelska miasteczka Skalata, przez posła Grocholskiego, o zrektyfikowanie podatku zarobkowego i dochodowego.
2609. Gmina Serednia, przez posła Rusieckiego, o zniesienie mesznego za wynagrodzeniem.
2610. Gmina Dźwiniacz dolny, przez posła Rusieckiego, o zniesienie skopczyzny i innych danin, dla tamtejszego gr. kat. plebana niszcanych.
2611. Gmina Żurawno, przez posła x. Dzerowicza, o zapomogę.
2612. Popławska Robertyna, właścicielka wójtostwa w Jeziernej, przez posła hr. Gołuchowskiego, użala się na niesprawiedliwe postępowanie c. k. sądu powiatowego w Zborowie, i prosi o komisję do przeprowadzenia prowizoryum.
2613. Gmina Grodek, przez posła x. Kaczałę, protestuje przeciw skardze na x. Harasymowicza z Gródka do Sejmu wniesionej.
2614. Gmina Słohynie, przez posła Zyblikiewicza, o spieszne udzielenie zapomogi.
2615. Masgaj Józef, burmistrz miasteczka Andrychowa, przez posła Zyblikiewicza, donosi o gwałtach przez naczelnika powiatu Słapę i komisarza obwodowego Wachtla w zarządzie miejskim popełnianych.
2616. Gminy należące do parafii Zbyszyce, przez posła Gutowskiego, użalają się względem opłat na potrzeby kościelne.
2617. Gmina Medynia głogowska, przez posła Szpunara, o uwolnienie jej od konkurencyi do utrzymywania drogi z Dąbrówki do Łańcanta wiodącej.
2618. Gmina Medynia cała, przez posła Szpunara, o zniesienie mesznego i przyznanie jej prawa propinacyjnego za wykupnem.
2619. Gminy Medynia parafialna, Węgliska, Zalesie i Pogwizdów, przez posła Szpunara, o ogłoszenie taryfy, plebanowi niszczać się mających opłat za pełnienie obrzędów religijnych.
- Z tych liczby: 2611 i 2614 odsetają się wprost do Wydziału krajowego;
zaś liczba: 2607 do komisji katastralnej.